

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM**KARAR****ENEZ ERSÖZ BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2018/19673

Karar Tarihi : 31/3/2022

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Selahaddin MENTEŞ

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Enez ERSÖZ

Vekili : Av. İbrahim Ethem DİKMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik soruşturmasının olumsuz neticlendiği gerekçesiyle infaz ve koruma memurluğuna atama yapılmaması işleminin iptali istemiyle açılan davada kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasının esas alınması ve gerekçeli kararda suçluluğu ima eden bazı ifadeler kullanılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/6/2018 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.

7. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Ceza Yargılamasına İlişkin Süreç

9. Gölcük Cumhuriyet Başsavcılığının 11/4/2012 tarihli iddianamesiyle lise öğrencisiyken okul tuvaletinde yaşadığı tartışma nedeniyle arkadaşının burun kemiğinde ikinci derecede kırık oluşmasına sebebiyet verdiği gerekçe gösterilerek kasten yaralama suçundan cezalandırılması istemiyle başvuru hakkında Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

10. Gölcük 1. Asliye Ceza Mahkemesi 22/11/2012 tarihli kararla başvurucuya isnat edilen eylemler yönünden 7 ay 23 gün hapis cezasına hükmetmiş ancak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Hüküm temyiz edilmeden kesinleşmiştir. Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Anadolu Lisesinde öğrenci olan Enez Ersöz ile okul tuvaletinde [E.E.'nin] eski kız arkadaşı [S.] ile yaşadığı bir tartışma olayı nedeniyle tartışarak yumruk vurmak suretiyle burun kemiğinde hayati tehlikeye neden oluşturmayacak, BTM ile giderilemeyecek ve hayati fonksiyonlarına 2. derecede etkili kırık oluşturacak şekilde yaraladığı iddiasıyla açılan kamu davasında, sanığın tevillii ikrar içeren beyanlarda bulunduğu, katılanın adli raporunun aksine burunda kırık oluşturacak şekilde bir yaralanmayı açığa çıkaracak hayatin olağan akışına uygun savunmanın ileri sürülmediği, böylelikle sanığın sabit olan katılanı kasten yaralamak suçundan TCK 56/1 maddesi gereğince cezalandırılması gerektiği, katılanın hayati fonksiyonlarına 2. derecede etki edecek şekilde kemiği kırıldığından sanığın cezasından TCK 87/3 maddesi gereğince artırım yapılması gerektiği...suç tarihinde yaşının 15'ten büyük 18'den küçük olması nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 31/3. maddesi gereğince cezadan indirim yapılması gerektiği...sanık hakkında verilen sonuç ceza hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi gerektiği kanaatine varılmış..."

11. Gölcük 1. Asliye Ceza Mahkemesi 17/9/2018 tarihinde ek kararlarla başvurucu hakkında öngörülen denetim süresinin dolduğu gerekçesiyle kamu davasının düşürülmesine karar vermiştir.

B. İdari Yargıya İlişkin Süreç

12. Başvurucu, Kocaeli Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığınca yapılan Sözleşmeli İnfaz ve Koruma Memurluğu Sınavı'nda başarılı olmuş ancak hakkındaki güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlanması neticesinde Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 16/12/2015 tarihli işlemiyle mesleğe kabul edilmemiştir.

13. Başvurucu, Kocaeli 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) mesleğe alınmama işlemine ilişkin iptal davası açmıştır.

14. Mahkeme 31/10/2017 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayda; davacı hakkında yürütülen güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlanmasına ve dolayısıyla da dava konusu işlemi tesisine sebep olarak gösterilen hususun, davacının kasten yaralama suçundan 7 ay 23 gün hapis cezası ile cezalandırıldığı, hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı ve 5 yıl denetime tabi tutulması olduğu anlaşılmakta ise de, yukarıda da belirtildiği üzere, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmadığını ifade ettiğinden ve mevcut itibarıyla davacının herhangi bir ceza almış olduğundan bahsedilemeyeceğinden, söz konusu hüküm davacı hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağı açıktır.

Bu durumda, infaz ve koruma memurluğu öğrenciliği alınma yönelik yapılan sınavda başarılı olan davacının, kasten yaralama suçundan dolayı aldığı hapis cezasına ilişkin hükmün, açıklanmasının geri bırakılması karşısında ve suçun niteliği dikkate alındığında arşiv araştırmasının olumsuz olduğundan bahsedilemeyeceğinden dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Nüetim, benzer bir uyumsuzlukta verilen Danıştay 12. Dairesi'nin 08/02/2017 gün ve E:2016/2245, K:2017/214 sayılı kararı da bu yöndedir..."

15. İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 19/4/2018 tarihinde Bakanlığın istinaf talebini kabul etmiş, mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Olayda, davacının Gölcük Asliye Ceza Mahkemesinin 22.11.2012 tarih ve E:2012/390, K:2012/562 sayılı kararıyla 'Kasten Yaralama' suçundan 7 ay, 23 gün hapis cezası ile cezalandırıldığı, bu hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve 5 yıl süre ile denetime tabi tutulmasına karar verildiği görülmektedir.

Bu durumda; her ne kadar, 'kasten yaralama' suçu nedeniyle aldığı mahkumiyet hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa da, davacının infaz koruma memuru olarak görev alacak olması ve işlediği fiillerin niteliği göz önüne alındığında, yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde güvenlik soruşturmasının olumsuz olduğu somucuna ulaşıldığından, idarece sunulacak kamu hizmetinin niteliği dikkate alınarak ve sahip bulunduğu takdir yetkisi kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda kullanılarak tesis edilen davacının infaz ve koruma memuru öğrenciliğine kabulünün uygun görülmemesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık, aksi yönde verilen İdare Mahkemesi kararında ise hukuki isabet bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle; davalı idare istinaf başvurusunun kabulüne, dava konusu işlemin iptali yolundaki Kocaeli 2. İdare Mahkemesi'nce verilen 31/10/2017 tarih ve E:2016/76, K:2017/1694 sayılı kararın kaldırılmasına, davanın reddine, ... karar verildi..."

16. Kesin karar 25/5/2018 tarihinde başvuruca tebliğ edilmiş, başvuruca 25/6/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devlet memurluğuna alınacaklarda aşağıdaki genel ve özel şartlar aranır.

B) Özel şartlar:

...

2. Kurumların özel kamu veya diğer mevzuatında aranan şartları taşımak."

18. 10/7/2003 tarihli ve 25164 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adalet Bakanlığı Memur Sınav, Atama ve Nakil Yönetmeliği'nin "Özel şartlar" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"18) Ceza infaz kurumları ve tutukevleri ile denetimli serbestlik müdürlüklerinde görev alacak bütün unvanlardaki personel için ayrıca aranacak şartlar;

...

b) Güvenlik soruşturması olumlu olmak,"

B. Uluslararası Hukuk

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır."

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında, masumiyet karinesi ile sağlanan güvencenin iki yönünün bulunduğu ifade edilmiştir. Ceza yargılamasının yürütülmesine ilişkin usule dair güvence ile -sonucunda mahkûmiyet kararı dışında bir hüküm kurulan ceza yargılaması ile bağlantılı olan durumlarda- daha sonra yürütülecek yargılamalar boyunca kişinin masumiyetine saygı gösterilmesinin sağlanması amaçlanır. Bu usule ilişkin yön kapsamında masumiyet karinesi ilkesi, ceza yargılamasının adil olmasını sağlayacak usule ilişkin güvence olarak kamu görevlilerinin davalının suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunmasını yasaklar. Ancak bu husus, cezai meselelerde usule ilişkin güvence ile sınırlı değildir, bu kapsam daha geniştir ve devletin hiçbir temsilcisinin mahkeme ile suçluluğu ispatlanıncaya kadar kişinin bir suçtan suçlu olduğunu söylememesini gerekli kılar. Bu kapsamda sadece ceza yargılaması kapsamında değil aynı zamanda ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen bağımsız hukuk yargılamaları, disiplin işlemleri veya diğer yargılamalarda da masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir. Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki güvencenin ilk yönü, kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar ceza gerektiren bir suçla suçlandığı süreye ilişkin iken masumiyet karinesi güvencesinin ikinci yönü, ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suç karşısında kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını gerektirir (*Seven/Türkiye*, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

21. Bu bağlamda Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasının sağladığı korumamın ikinci yönüne göre sanığın beraatıyla veya davanın düşmesiyle sonuçlanan ceza yargılamaları sonrasında, söz konusu kişiye masumiyetine uygun bir muamelede bulunulması gerekir. Bu ikinci yönde maddenin genel amacı; bir suçtan beraat eden bireyleri veya ceza yargılaması düşen kişileri, itham edildiği suçu işlediğini düşünen kamu görevlileri ve makamlarına karşı korumaktır. Bu davalarda masumiyet karinesi, adil olmayan bir cezai hükümün önlenmesi için

bu karineyle sağlanan usule ilişkin güvencenin çeşitli koşullarının yargılamada uygulanması suretiyle hayata geçirilmiştir. Beraat veya herhangi bir düşme kararına riayet edilmesi hakkının korunmaması hâlinde Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan adil yargılanma güvenceleri teorik ve hayali olma riskiyle karşı karşıya kalabilir (*Seven/Türkiye*, § 54).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 31/3/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

23. Başvurucu; ceza yargılaması esas alınarak iptal davasının reddedildiğini oysa ceza yargılamasında HAGB'ye karar verildiğini ve davanın düşürüldüğünü, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesi uyarınca HAGB kararının aleyhe hukuki sonuç doğurmaması gerektiğini, başvuruya konu kararda mahkûmiyetten bahsedilmesinin ve açıklanması geri bırakılan hükme dayanılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

24. Bakanlık görüşünde; Bölge İdare Mahkemesinin karar gerekçesinde, ceza davasının sonucundan bağımsız olarak ve başvurucunun ceza yargılamasına konu olan eyleminin niteliği ve idarenin kamu görevine aşıktan atama yapma konusundaki takdir yetkisi dikkate alınarak işlem tesis edildiğine vurgu yaptığı ifade edilmiştir. Mahkemenin ceza davasının sonucuna değil sadece yargılanmasına neden olan suçun vasıf ve mahiyeti ile başvurucunun atanacağı görevin niteliklerine atıf yaptığı belirtilmiştir. Bununla birlikte Bölge İdare Mahkemesi kararında masumiyet karinesinin ihlal edilmediği, kişi yararı ile kamu yararı arasındaki dengenin gözetildiğinin anlaşıldığı sonucuna varılmıştır.

25. Başvurucu; Bakanlık görüşüne katılmadığını, hiçbir hukuki sonuç doğurmayacak olan HAGB kararının idari uyumsuzlukta dikkate alınarak aleyhine delil olarak kullanılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

26. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

27. Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

28. Başvurucunun ihlal iddiası, infaz ve koruma memurluğuna atanmama işleminin iptali istemiyle açtığı davada idare mahkemesi tarafından, kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasının esas alınması ve gerekçeli kararda kullanılan ifadelere ilişkindir. Bu bağlamda masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün (bkz. §§

20, 21) devreye girdiği somut başvuruda masumiyet karinesinin sağladığı güvencelerin ve Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanabileceği sonucuna varılmaktadır. Bu itibarla ihlal iddialarının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamında yer aldığı, bir başka ifadeyle başvurunun Anayasa ve Sözleşme hükümleriyle konu bakımından bağdaşmazlık göstermediği anlaşılmıştır.

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yöntünden

a. Genel İlkeler

30. Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye *adil yargılanma* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılmayacağına dair Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir (*Fameka İnş. Plastik San ve Tic. Ltd. Şirketi*, B. No: 2014/3905, 19/4/2017, § 27).

31. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Kürşat Eyol*, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

32. Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır.

33. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeye sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (*Galip Şahin*, B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 39).

34. Gtövenenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (*Galip Şahin*, § 40).

35. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta ve sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır.

36. Hüküm, açıklanması hâlinde kanun yolu denetimine tabi olacağından mahkemenin sanığın suçlu olduğuna dair söz konusu kanaatinin kanun yolu mercilerinde bozulması ve buna bağlı olarak kişinin isnat edilen suçtan beraat etmesinin de mümkün olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle denetim sürecinde kişinin suçluluğunun sabit olmadığı, dolayısıyla suçlu sayılmayacağı, masum olduğu açıktır.

37. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında HAGB kurumunun niteliği değerlendirilmiş, HAGB kararı ile kurulan hükmün belirli bir süre sanık hakkında hüküm ifade etmediği ve herhangi bir sonuç doğurmadığı belirtilmiştir. Yine sanığın bulunduğu hâl üzere bırakıldığı, aynen yargılanan kimsenin durumunda kaldığı ve yapılan yargılamanın geçici bir süre askıda kaldığı vurgulanmıştır. Yargılanan kimsenin askı süresi boyunca sanık sıfatı devam etmekte ise de hiçbir şekilde bu kimsenin hükümlü sayılmayacağı değerlendirilmesinde bulunulmuştur (Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 1/2/2012 tarihli ve E.2011/19-639, K.2012/30 sayılı; 23/10/2018 tarihli ve E.2017/4-1353, K.2018/1552 sayılı; 31/1/2019 tarihli ve E.2017/13-681, K.2019/46 sayılı kararları).

38. HAGB, daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı mahkûmiyeti bulunmayan kişilerin toplumda suçlu olarak damgalanmaması ve yararlı bir birey olarak tekrar topluma kazandırılması amacıyla belli koşullara bağlı olarak tanınan bir imkândır (AYM, E.2015/23, K.2915/56, 17/6/2015).

39. Anayasa Mahkemesinin birçok kararında (örneğin bkz. *Ali Gürsoy*, B. No: 2012/833, 26/3/2013); HAGB'nin -sanığa yüklenen suça ilişkin yargılama sonunda cezaya hükmedilmesi hâlinde- hükmün açıklanmasının belirli koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ertelenmesi anlamına geldiği belirtilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesine göre, yapılan yargılama sonunda hükümlenen ceza iki yıl veya daha az süreli hapis ya da adli para cezası ise HAGB kararı verilebileceği, anılan maddenin (5) numaralı fıkrasında HAGB'nin kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade ettiği, öte yandan aynı Kanun'un 223. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen hüküm niteliğindeki kararlar arasında HAGB kararının sayılmadığı vurgulanmıştır. HAGB'nin uyumsuzluğunun esasını karara bağlamadığı, yargılamayı hükümle sonuçlandıran bir karar niteliğinde olmadığı ve bu kapsamda nihai bir sonuç da doğurmadığı değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi HAGB kararının suçluluğu tespit eden bir karar olarak kabul edilmesinin başta masumiyet karinesi olmak üzere temel hakları ihlal edebileceğine dikkat çekmiştir (*Ümmügülüm Salgar* [GK], B. No: 2016/12847, 21/10/2021, § 85).

40. Diğer taraftan idari uyumsuzluğun çözümlüne esas teşkil etmesi bakımından salt kişinin yargılanmış olmasından ve HAGB'ye dair karardan söz edilmesi masumiyet karinesinin ihlal edildiğinden bahsedebilmek için yeterli değildir. Bunun için kararın gerekçesinin bütün hâlinde dikkate alınması ve nihai kararın münhasıran HAGB'ye karar verilen fiillere dayanıp dayanmadığının incelenmesi gerekir (*Hüseyin Şahin* [GK], B. No: 2013/1728, 12/11/2014, § 40).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucu, kasten yaralama suçundan yargılanmış; hakkında 7 ay 23 gün hapis cezasına hükmedilmiş ancak HAGB'ye karar verilmiştir. Denetimli serbestlik süresi sonunda da kamu davasının düşmesine karar verilmiştir. Başvurucu, bu arada infaz ve koruma memurluğu sınavına girmiş; sınavı kazanmış fakat HAGB ile sonuçlanan ceza davasına konu eylemlerinin niteliği dikkate alınarak güvenlik soruşturmasının olumsuz yönde değerlendirilmesi neticesinde başvurucunun ataması yapılmamıştır. Başvurucunun açtığı iptal davasında ilk derece mahkemesi mevcut durum itibarıyla başvurucunun herhangi bir ceza almış olduğundan bahsedilemeyeceği gerekçesiyle işlemi iptal etmiş ise de istinaf incelemesi sırasında Bölge İdare Mahkemesi davanın reddine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi gerekçesinde başvurucunun "*infaz koruma memuru olarak görev alacak olmasını ve işlediği fiillerin niteliğini gözönüne*" aldığını belirtmiştir.

42. Somut olayda Gölcük 1. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucunun isnat edilen suçu işlediğine kanaat getirmiş ancak 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin başvurucuya isnat edilen suça uygulanabilir olduğunu tespit ederek HAGB'ye karar vermiştir. Böylece denetim süresinin suç işlenmeden geçirilmesi hâlinde başvurucu hakkında açılan kamu davasının düşmesi imkânını tanımış, nitekim dava da düşmüştür. Düşürülen bir yargılamada verilen karar kesin bir ceza hükmü olarak kabul edilemez. Dolayısıyla başvurucunun suçluluğu hükmen sabit olmadığından masumiyetinin devam ettiği kuşkusuzdur. Her ne kadar idari yargılama sırasında düşme kararı yoksa da denetim sürecinde de kişinin suçluluğunun sabit olmadığı, dolayısıyla masum olduğu izahtan varestedir.

43. Başvurucunun masumiyeti devam ettiğinden anılan ceza davasından sonraki süreçte idari ve yargısal makamların başvurucunun masumiyetine hâle veren yaklaşım sergileyip sergilemedikleri, bir başka deyişle masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin ikinci yönünün ihlal edilip edilmediğinin incelenmesi gerekir. Bu bağlamda yukarıda yer verilen ilkeler uyarınca masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği incelenirken yargılamayı yapan makâmın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği, ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığı ve münhasıran ceza yargılaması sonucunda verilen hükme dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir.

44. Bölge İdare Mahkemesinin gerekçesinde, Gölcük 1. Asliye Ceza Mahkemesi kararına atıfla "*...her ne kadar, kasten yaralama suçu nedeniyle aldığı mahkumiyet hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa da ...işlediği fiillerin niteliği gözönüne alındığında...*" ifadesiyle mahkumiyet olarak nitelenen HAGB kararına atıfla fiil nitelendirilmiştir (bkz. § 15). Mahkeme gerekçesinde; bir yandan kesin bir mahkûmiyet hükmü ile sonuçlanmayan ceza yargılamasında verilen karara dayanıldığı, bir yandan da kullanılan ifadelerde başvurucunun üzerine atılı suçu işlediği izleniminin oluşmasına sebebiyet verildiği görülmüştür. Bu durumda verilen düşme kararı anlamsız hâle gelmiş ve başvurucunun masumiyetine gölge düşürülmüştür. Diğer taraftan başvuruya konu idari yargılamada yapılan değerlendirmenin 5271 sayılı Kanun'a göre HAGB ile kurulan hükümler

sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmayacağına yönelik düzenlemeyle bağdaştığı da söylenemez.

45. Sonuç olarak Bölge İdare Mahkemesi kararının gerekçesinde kullanılan ifadeler ve ceza mahkemesinin açıklanması ertelenen hükmüne dayanılması nedeniyle başvuru konusunun ceza yargılanmasına konu eylemi işlediği ve suçlu olduğu inancının yansıtıldığı anlaşıldığından Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhhal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçların ortadan kaldırılacak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ve manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

48. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Alişül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

49. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

50. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan

kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aliğül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 57-59, 66, 67*).

51. Anayasa Mahkemesi, İstanbul Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesi kararında yapılan değerlendirme ve kullanılan ifadelerin masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna varmıştır. Dolayısıyla somut başvuruda ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

52. Bu durumda masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Buna göre yapılacak yeniden yargılama ise 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda derece mahkemelerince yapılması gereken iş, öncelikle ihlale yol açan mahkeme kararının ortadan kaldırılması ve nihayet ihlal sonucuna uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

53. Masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

54. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Kararın bir örneğinin masumiyet karinesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2018/255, K.2018/321) gönderilmesini sağlamak üzere Kocaeli 2. İdare Mahkemesine (E.2016/76, K.2017/1694) **GÖNDERİLMESİNE**,

D. Başvurucunun tazminat talebinin **REDDİNE**,

E. 294,70 TL harç ve 4.500 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 4.794,70 TL yargılama giderinin başvurucuya **ÖDENMESİNE**,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 31/3/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.